

Babasal İşlev Ölçeği Geliştirme: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Paternal Functioning Scale Development: Validity and Reliability Study

Elif Erol¹, Neslihan Zabcı²

¹İstanbul Rumeli Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

²Yeditepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

ÖZ

Amaç: Bu araştırma, bütünsel bir bakış açısıyla babasal işlevin yapılandırıcı olup olmadığını belirleyen ve davranış sorunlarında çok önemli bir etken olan sınır sağlayabilme niteliğini de dahil eden bir ölçek eksikliğinden yola çıkılarak geliştirilmiştir.

Gereç ve Yöntem: Ölçeği geliştirmek için etik onay alındıktan sonra, yaşları 6 ile 14 yıl arasında en az bir çocuğa sahip, yaşları 27 ile 55 yıl arasında değişen 642 katılımcı babadan online formlar aracılığı ile veriler toplanmış, babasal işlev ölçeği, yaşam memnuniyeti ölçeği ve psikolojik iyi oluş ölçeği ile demografik bilgi formu kullanılmıştır.

Bulgular: Geliştirilen ölçüm aracının geçerlik ve güvenilirliğini ortaya koymak için veriye yapılan açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri sonuçlarında 22 maddeli ölçeğin dört faktörlü bir yapıda olduğu görülmüştür. Ölçeğin geçerliğini test etmek için kapsam geçerliği, yapı geçerliği ve farklı ölçekler üzerindeki etki geçerliği analizleri; güvenilirliğini test etmek için, iç tutarlılık analizi, madde analizleri ve %27,0 alt grup, üst grup karşılaştırmaları yapılmış; ardından her faktörün kesme puanları hesaplanmıştır. Alt faktörlere; İlgi boyutu baskı/dürtüsellik boyutu, desteksizlik boyutu ve sınırsızlık boyutu isimleri verilmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik düzeylerinin iyi olduğu ve alanda kullanılabileceği görülmüştür.

Sonuç: Geliştirilen ölçek, yapılandırıcı niteliği açısından babasal işlevleri ortaya koymak için alana kazandırılan yeni ve özgün bir ölçüm aracıdır. Alanyazına dayanarak, ilgi ve destek boyutlarını dahil ederek çocuğa sınır getiren babasal işlevin yapılandırıcı, baskı (ceza, tehdit vb) veya dürtüsel (fiziksel eylem vb) yaklaşımli disiplin yöntemlerinin ve destek sağlamayan babasal işlevin ise yapılandırıcı olmadığı yönünde bir değerlendirme yapılmıştır. Geliştirilen ölçüm aracının kolay uygulanabilir oluşunun ve baba-çocuk ilişkisini farklı boyutlarda değerlendirebilmesinin, bu alana yönelik araştırmalarda önemli bir ihtiyacı karşılayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Babalık, babasal işlev ölçeği, baba, ölçek

ABSTRACT

Objectives: This study aims to develop a measurement tool to evaluate paternal function from a holistic point of view, based on the lack of a scale which includes the evaluation of paternal function in providing boundaries, that is crucial in behavioral problems.

Materials and Methods: The data were collected via online forms from 642 fathers (aged 27-55 years) with at least one child (aged 6-14 years). Paternal Function scale, life satisfaction scale, psychological well-being scale and demographic information form was used.

Results: To test the reliability and validity of the measurement tool, exploratory and confirmatory factor analyses were conducted on the 22 item scale which yielded a four factor structure. Content, construct, and effect validity analysis are made at different scales. To test its reliability, internal consistency, and item analysis, and 27.0% lower-upper group comparisons were made. Then the cut-off scores of each factor were calculated. Sub-factors include four dimensions: Interest; pressure/impulsivity; supportlessness; boundlessness. The validity and reliability levels of the measurement tool were found to be adequate and it was thought to be useful for the field.

Conclusion: The scale is an original measurement tool introduced in the field to reveal basic paternal functions. The paternal function which brings limits to the child by including his interest and support is constructive; on the contrary, the paternal function that use disciplinary methods with an intimidating or impulsive approach and unsupportive is not constructive. The short and easy applicability of the scale and its ability to evaluate the father-child relationship in different dimensions will meet an important need in studies on this area.

Keywords: Fatherhood, paternal functioning scale, father, scale

Yazışma Adresi/Address for Correspondence: Elif Erol, İstanbul Rumeli Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Tel.: +90 549 391 10 10 E-posta: elifkoca5@yahoo.com ORCID: orcid.org/0000-0002-9746-2898

Geliş Tarihi/Received: 06.01.2022 Kabul Tarihi/Accepted: 18.09.2022

©Telif Hakkı 2023 Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği / Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, Galenos Yayinevi tarafından yayınlanmıştır.

Giriş

Türkiye’de 1990’lardan beri, babanın çocuk gelişimi üzerindeki rolü ve etkileri üzerine araştırmalarda artış olduğu görülmektedir.¹ Ancak Türkiye’de babalık tutumlarının sebep olabileceği çocuk davranışları ile ilgili bilgilerin yetersiz olduğu ve Türkçeye uyarlanan ölçekler ile babalar ve babalığın değerlendirildiği çalışmaların ve bu çalışmaların örneklemelerinin dünya ortalamasına göre kısıtlı olduğu düşünülmektedir.^{2,3} Çocukların davranışlarını etkileyen en önemli etkenlerden birinin de baba ve çocuk arasındaki ilişkide babanın rolü ve babasallık olduğu kabul edilmektedir, ancak özellikle Türkçe alanyazında babanın rolü ve babasallığı inceleyen ölçeklerin yetersiz olduğu görülmüştür.⁴

Ebeveyn davranışlarını ölçmek için en sık kullanılan ve dilimize uyarlanması yapılan ölçekler, 1991 yılında Lamborn et al.⁵ tarafından geliştirilen ve 2000 yılında Yılmaz⁶ tarafından dilimize uyarlanan Ana-Baba Tutum Ölçeği ile 1958 yılında Schefer ve Bell tarafından geliştirilen ve 1978 yılında Le Compte ve ark.⁷ tarafından ülkemize uyarlanan Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeğidir. Ana-Baba Tutum Envanteri ise 1972 yılında Kuzgun⁸ tarafından kendi kültürümüze uygun biçimde geliştirilen bir ölçektir. Yukarıda sözü edilen ölçeklerin genel olarak ortak paydada bulunduğu üç temel ebeveyn tutumu otoriter tutum, izin verici (müsamahakar) tutum ve demokratik tutum olarak bildirilmektedir.⁵⁻⁷ Babalara yönelik özel olarak geliştirilen ölçekler incelendiğinde, bu ölçeklerden biri 25 maddeden oluşan ve babalık rolü algısını belirlemek üzerine hem gençlere hem babalara uygulanacak şekilde tasarlanan “Babalık Rolü Algı Ölçeği”dir.⁹ Bu ölçek, babalık rolü algısını olumlu/olumsuz olarak değerlendirmeye yönelik olup, hem baba hem de çocuklardan toplanan veriyi karşılaştırmalı çalışmalarda kullanmak için uygundur.⁹ 2004 yılında Dick tarafından geliştirilerek, Uzun¹⁰ tarafından 14-18 yaş ergen örneklemi üzerinden Türkçeye uyarlanan “Babalık Ölçeği”, 52 maddeden ve “olumlu/olumsuz baba katılımı”, “duygusal bağlılık”, “sorumlu baba rolü”, “kılavuz baba rolü” ve “baba iletişim tutumu” şeklinde 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu ölçek, ergenlerin babaları ile olan ilişkilerini değerlendirme biçimlerini belirlemek için geliştirilmiştir. Alandaki diğer bir ölçek ise 3-6 yaş aralığını kapsayan babalık işlevini, temel bakım ve yakınlık boyutlarında değerlendirmeyi hedefleyen “Baba Katılım Ölçeği”dir.¹¹ Yukarıda sözü edilen ölçeklerin alana anlamlı katkı sağlamalarına karşın, babalık işlevlerini bütüncül bir bakış açısıyla ele almakta sınırlı oldukları görülmektedir.

Bu çalışmada babanın çocuk ile ilişkisinde çocuğa karşı gösterdiği ilgi ve şefkati, çocuğa karşı destekleyici davranabilme derecesini ve kendi öfkesini yöneterek çocuk için örseleyici olmayacak ancak sınırları tanıyabilmesini sağlayacak şekilde tutum gösterme yetisini ölçmek amacıyla 22 maddelik ve yazımla uyumlu biçimde dört alt faktörden (ilgi, baskı/dürtüsellik, desteksizlik, sınırsızlık) oluşacak bir ölçek geliştirilmeye çalışılmıştır.

Lamb ve Tamis-Lemonda¹² günümüz toplumlarında babalığın dört temel sorumluluk alanı olduğunu belirtir. Bunlardan ilki, geleneksel dönemden itibaren babalığın en baskın

ve yaygın olarak kabul edilen görevi olan ailenin geçimini sağlamaktır. İkincisi, eşin duygusal ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Üçüncüsü, çocuğun yetiştirilmesinden ve bakımından sorumlu olmasıdır. Son olarak da anneler tarafından babaya verilen bir sorumluluk olan eğitimin denetimcisi ve bir otorite figürü olmasıdır.¹² Otoriterlik “otoriteyi kullanan ve istismar eden, boyun eğdirmeyi seven” anlamlarına gelmektedir.¹³ Bu sorumluluklar otorite sözcüğünün olumsuz yorumlarından türeyen sözcüklerdir. Oysa otorite sözcüğünün tanımları arasında, bir konuda bilgi ve beceri kaynağı olma, saygı ve hayranlık yaratma gibi anlamlar da vardır.¹³ Bu bağlamda babanın otoritesinin çocukta olumlu ve yapılandırıcı işlevi olduğu ancak otoriterliğin olumsuz sonuçlara yol açtığı sonucuna varılabilir. Bu bağlamda; bu çalışmada geliştirilen ölçeğe, babanın yapılandırıcı bir otorite kurabilmesinin ve sınır koyabilmesinin değerlendirildiği maddelerin bulunması önemli görülmüştür.

Çocukluk döneminde babasının yaşamlarına aktif katıldığını belirten kişilerin, yetişkinlik döneminde daha iyi psikolojik sağlığa, romantik ve sosyal ilişkilere sahip oldukları görülmektedir.¹⁴ Babalarının ilgilendiği, yeterli sevgiyi gösterdiği çocukların sosyal ilişkilerinin diğerlerine göre daha az sorunlu olduğu, bunun yanında babaları ile zayıf ve olumsuz ilişkilere sahip çocukların benlik algılarının daha olumsuz olduğu bildirilmiştir.¹⁵ Babanın çocuğun gelişimine katılımının, çocuğun duygusal ve sosyal gelişimini etkilediği ve davranış problemlerini de azalttığı söylenmektedir.¹⁶ Yapılmış olan çalışmalar doğrultusunda babanın şefkat gösterme, bakım verebilme ve çocuğunu destekleyebilme gibi işlevlerinin yapılandırıcı olduğu düşünülmüş, bu çalışmada geliştirilmeye çalışılan ölçeğe bu durumu anlamaya çalışan maddelerin bulunması önemsenmiştir.

Penot “Babalık İşlevi ve Erkeklik” adlı yazısında şiddet gösteren ve sınırsız gençlerle günümüzde eskiye kıyasla daha sık karşılaşıldığını vurgulamıştır.¹⁷ Babanın özellikle erkek çocuklarda dürtü denetimini sağlamada kilit bir rolü olduğunu ve babanın dürtüsel/eylemsel veya kayıp/edilgen konularının dürtü denetiminde sorunlara yol açtığını ifade etmiştir. Doyum odaklı (hazzı ertelemeyen) ve sınır getirmeyen babasal işlevin, çocuğu dürtüsellik sorunu ile baş başa bıraktığını ifade etmiştir.¹⁷ Bu bağlamda, davranım bozukluğu belirtileri gösteren çocukların babalarında, babasal işlevlerdeki yetersizlik düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu, üst benliğin fren işlevini yerine getiremediği ve bu gruptaki çocukların otoriteyi kabullenmekte ve kurallara uymakta zorlandıkları görülmektedir.¹⁸ Yapılmış olan çalışmalar, babanın dürtüselliklerinin ve yapılandırıcı otoriter işlevinin, çocukta davranım bozukluğu ve dürtüsellik başta olmak çeşitli psikopatolojilere sebep olabileceğini ortaya koymuştur.^{15,16} Bu sebeple bu çalışmada geliştirilmeye çalışılan ölçeğe babanın dürtüsellikini ölçen maddelerin de bulunması önemli bulunmuştur.

Sonuç olarak alanyazın; babasal işlevin ilgi, şefkat ve destek taraflarının çocuk açısından yapılandırıcı; dürtüsel, baskıcı ve sınır koyamayan taraflarının ise yapılandırıcı olmadığını,

çocukta çeşitli sorunlara yol açabileceğini göstermiştir.¹⁴⁻¹⁸ Bu araştırma, bütünsel bir bakış açısıyla babasal işlevin yapılandırıcı olup olmadığını belirleyen ve davranış sorunlarında önemli bir etken olan sınır sağlayabilme niteliğini de dahil eden bir ölçek eksikliğinden yola çıkılarak planlanmıştır. Bu çalışmanın amacı babasal işlevi sadece otorite bakımından değil ilgi, destek boyutları bakımından da değerlendirmektir. Ayrıca babasal işlevin, ebeveyn-çocuk ilişkisine hiyerarşik bir sınır koyarak koruyucu sınırları oluşturabilen yönü de diğer babasal işlev ölçeklerinde eksiklik olarak görülüp çalışmaya bir alt boyut olarak dahil edilmiştir. Ölçeğin özellikle davranışsal sorunların kaynaklarında babasal işlevin rolünü inceleyen klinik çalışmalarda ve Türkiye’de baba-çocuk ilişkisini inceleyen araştırmalarda kullanımı hedeflenmektedir.

Gereç ve Yöntem

Örneklem

Bu araştırmanın örneklemini yaşları 6 ile 14 yıl arasında değişen çocuğu olan 596 baba oluşturmaktadır. Çocukların 326’sı kız (%54,7) ve 270’i erkektir (%45,3). Baba katılımcıların yaşları 27 ile 55 yıl arasında değişmektedir.

Ölçme Araçları

Demografik Bilgi Formu: Katılımcıların, çocukları ve kendileri ile ilgili cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve çalışıp çalışmama durumlarının anlaşılması için araştırmacı tarafından hazırlanmış bir formdur.

Babasal İşlev Ölçeği: Araştırmacılar tarafından babasal işlevselliği ölçmek için geliştirilen ve bu çalışma kapsamında geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan ölçek, 22 madde ve İlgi, baskı/dürtüsellik, desteksizlik ve sınırsızlık isimli dört alt faktörden oluşacağı beklenmektedir. Ölçekte bulunan her bir madde Hiçbir zaman, nadiren, ara sıra, sık sık ve her zaman şeklinde beşli Likert olarak puanlanmaktadır.

Psikolojik İyi Oluş Ölçeği: Ölçek, Diener ve ark.¹⁹ tarafından 2009 yılında geliştirilmiş ve Telef²⁰ tarafından dilimize uyarlaması yapılmıştır. Ölçekte bireyin genel psikolojik iyi oluş halini değerlendirmek üzere hazırlanmış sekiz madde bulunmaktadır. Ölçekte bulunan maddeler, kesinlikle katılmıyorum ve kesinlikle katılıyorum arasında yer alan seçeneklerle yedili Likert olarak puanlanmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmasında iç tutarlık katsayısı 0,87 olarak belirtilmiştir.²⁰ Mevcut çalışmada da ölçeğin iç tutarlık katsayısı 0,87 olarak hesaplanmıştır.

Yaşam Memnuniyeti Ölçeği: Lavallee ve ark.²¹ tarafından 2007 yılında geliştirilen ölçeğin, Türkçe uyarlama çalışması Akın ve Yalnız²² tarafından yapılmıştır. Bireyin genel olarak yaşamından ne kadar memnun olduğunu değerlendirmeyi amaçlayan ölçekte her biri “kesinlikle katılmıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” arasında yedili Likert olarak puanlanan beş madde bulunmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmasında Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı 0,73 olarak raporlanmıştır.²² Yapmış olduğumuz çalışmada ise ölçeğin iç tutarlık katsayısı 0,71 olarak hesaplanmıştır.

İşlem

Bu araştırma babasal işlevi bütünsel bir yaklaşımla ele alarak, bu işlevin hangi yönüyle yapılandırıcı olduğunu veya olmadığını değerlendiren bir ölçek geliştirilmesi amacıyla planlanmış ve İstanbul Rumeli Üniversitesi’nin 53938333-050.06-E.834 sayılı etik kurul izni ile araştırmaya başlanmıştır (tarih: 27.05.2020).

Öncelikle Türkçe alanyazında babasal işlevlerin değerlendirilebilmesi için geliştirilen veya uyarlanan ölçeklerin olup olmadığı değerlendirilmiştir. İlgili alanyazın tarandıktan sonra tutum ölçen ölçme araçlarına rastlanmasına rağmen, babasal işlevi çeşitli yönleriyle ele alan Türkçe bir ölçme aracının olmadığı görülmüştür. Babasal işlevleri değerlendirmek için öncelikle ilgili alanyazına dayalı olarak madde havuzu oluşturulmuştur. Halihazırda Türkiye’de babasal işlevi ölçen ölçekler, babanın çocuk bakımına katılımını, çocukla baba arasındaki duygusal bağı ve yakınlığı, ayrıca çocuk yetiştirilmesinde babanın tutumunu ölçmektedir.^{15,16} Babanın otoriter tutumu, daha çok kural koyucu ve örseleyici bir figür olarak babayı tanımlamaktadır.^{12,13} Ancak alanyazında; otoritenin aynı zamanda saygı ve hayranlık uyandıran bir anlamı daha vardır.¹³ Bu anlamdaki otorite, dürtülere karşı denetimi sağlayarak yapılandırıcı bir işleve sahiptir.^{23,24} Babalığın yapılandırıcı işlevi; gevşek, baskıcı, desteklemeyen ve bakım veren başlıkları ile detaylandırılarak ölçek maddeleri oluşturulmuştur. Dolayısıyla ölçeğin faktör yapısı, ölçülmek istenen faktör alanları madde yazımı aşamasında belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda toplam 53 madde oluşturulmuştur.

Bu maddeler kavramsal, dil ve anlam değerlendirmesine tabi tutulmak amacıyla çocuk ve ergenlerle çalışan 9 uzman psikoloğa gönderilerek fikirleri alınmış, geri bildirimlere göre maddelerdeki bazı cümleler düzeltilmiş, böylece ölçeğin kapsam geçerliği yapılmıştır. Oluşturulan taslak ölçek, 642 baba katılımcıya online formlar üzerinden gönderilmiş, doldurmaları istenmiş, soruların %5,0’inden fazlasını eksik dolduran 46 kişi örneklemden çıkarılarak, 596 kişilik veri geçerlik güvenilirlik çalışmalarını başlatmak üzere istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Örnekleme yöntemi olarak kartopu örnekleme kullanılmıştır. Ölçeğin doldurulma süresi yaklaşık 7-8 dakika sürmüştür. Ölçeğe ilişkin maddeler Tablo 1’de gösterilmektedir.

İstatistiksel Analiz

Ölçeğin açılımlayıcı faktör analizi (AFA), güvenlik katsayıları, madde toplam korelasyonları, ölçeğe ilişkin %27,0’lik analizi, faktörler arası ilişkiler, ölçüt geçerliği ve kesme puanlarına ilişkin analizler SPSS 24 (IBM Inc., Armonk, NY) programı ile yapılmıştır. Ölçeğin doğrulayıcı faktör analizinde (DFA) ise LISREL 8.80 paket programı (Jöreskog ve Sörbom. 2006. Lincolnwood, IL. Scientific Software International, Inc.) kullanılmıştır.

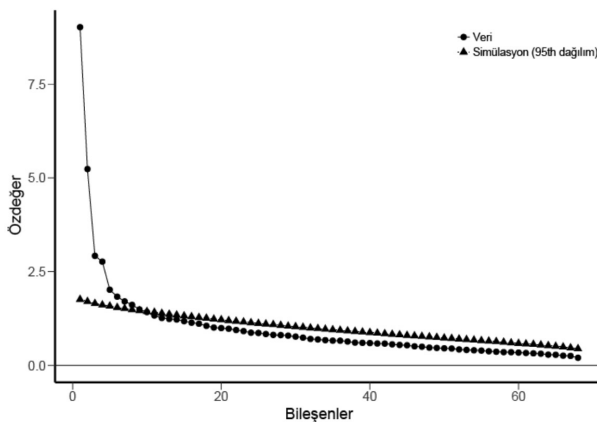
Yapı geçerliliğini test etmek için temel bileşenler yöntemi, döndürme yöntemi olarak ise direct oblimin kullanılmıştır. Faktör yükü 0,30’un altında olan maddeler²⁵ ve çapraz faktör yükü 0,10’nun üzerinde olan maddeler elenmiştir.²⁶ Aynı zamanda maddeler yazılırken düşünülen teorik alt faktörlere

uygun olmayacak şekilde farklı faktörlere yüklenen maddeler analizden çıkarılmıştır. Kalan maddelere ait yamaç grafiği incelendiğinde dört faktörlü bir modelin hem yapısal hem de teorik anlamda daha uygun olduğu görülmüş ve faktör sayısı dört ile sınırlanmıştır. Sonuçta 22 maddeden oluşan 4 faktörlü bir yapı elde edilmiştir.

Yapı oluştuktan sonra alt faktörlere ait iç tutarlılığı test etmek amacıyla Cronbach alfa katsayısı ve iki yarı test korelasyonu hesaplanmıştır. Faktörler arası korelasyonlar Pearson Korelasyon analizi ile test edilmiştir. Alt ve üst boyutların ayırt ediciliklerini belirlemek için yapılan %27,0'lik analizinde bağımsız örneklem için t-testi kullanılmıştır. Psikolojik iyi oluş ve yaşam memnuniyet ölçekleri ile ilişki Pearson korelasyon analizi ile test edilmiştir. Son olarak ölçeğin alt faktörlerine ilişkin betimsel istatistikler üzerinden kesme puanları hesaplanmıştır.

Bulgular

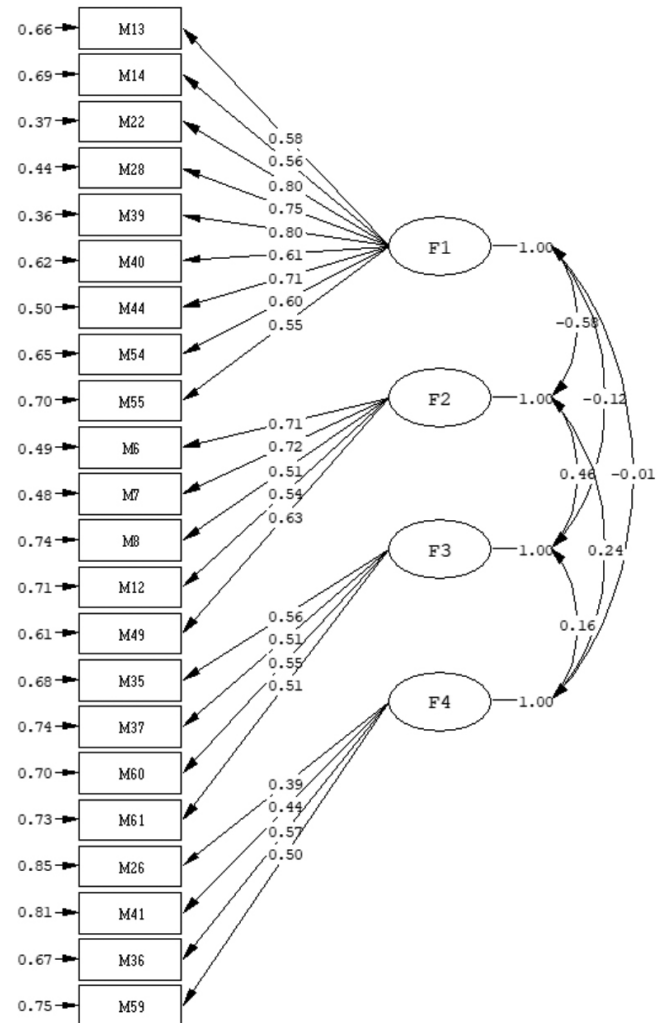
İlgili alanyazın kapsamında yazılan maddelerin nasıl bir faktör yapısına sahip olduklarını tespit etmek amacıyla öncelikle AFA yapılmıştır. Örneklem faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Küresellik değerleri ile test edilmiş ve KMO değeri 0,85 ve Bartlett Küresellik ki-kare testi sonucu ise ($SS=2278$, $p<0,001$) 10432.19 elde edilmiştir. Hesaplanan değerlere göre, mevcut örneklem ile faktör analizlerinin yapılabileceği belirlenmiştir. Uygulanan AFA sonucunda, varyansın %60,9'unu açıklayan 19 faktörün olduğu belirlenmiştir. Faktör öz değerleri ve yamaç grafiği sonuçları değerlendirildiğinde temel olarak dört faktör olduğu görülmüştür (Grafik 1). Faktör sayısı dörde sabitlenerek faktör analizi yenilenmiştir. Faktör yükü 0,30'un altında kalan, binişik olan ve beklenen yönde olmayan maddeler faktör analizinden dışlanmıştır. Sonuç olarak ilk faktör dokuz, ikinci faktör beş, üçüncü faktör dört ve dördüncü faktör dört maddeden oluşmak üzere; dört faktörlü 22 maddelik nihai faktör yapısı elde edilmiştir. Ayrıca her bir faktör için iki yarı korelasyonu ve Cronbach alfa değerleri hesaplanmıştır (Tablo 1).

Grafik 1. Babasal İşlev Ölçeği paralel analiz yamaç grafiği (scree plot) sonuçları

AFA sonucunda, birinci faktördeki faktör yüklerinin 0,58 ile 0,79 arasında; ikinci faktördekilerin 0,54 ile 0,78 arasında; üçüncü faktördekilerin 0,62 ile 0,2 arasında ve dördüncü faktördekilerin 0,55 ile 0,69 arasında değiştiği gözlemlenmiştir. Faktörlere ilişkin hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlık katsayılarının 0,52 ile 0,87 arasında ve faktörlerde iki yarı korelasyonlarının ise 0,39 ile 0,72 arasında değiştiği belirlenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, açıklanan toplam varyans %49,9 olarak bulunmuştur. Birinci faktör tarafından açıklanan varyans %25,9; ikinci, üçüncü ve dördüncü faktörler tarafından açıklananlar ise, sırasıyla %11,0; %7,4 ve %5,6 olarak hesaplanmıştır.

Ölçeğin faktör yapısını değerlendirmek için DFA yapılmıştır. DFA uygulandığında elde edilen uyum iyiliği değerlerinin χ^2/SS ($576.61/203$)=2,84, $p=0,00$, karşılaştırmalı uyum indeksi =0,95, normlaştırılmamış uyum indeksi =0,94, GFI=91, IFI=0,95, standardize edilmiş kök ortalama kare artık =0,056 ve kök ortalama kare yaklaşım hatası (RMSEA)=0,057 (RMSEA için güven aralığı=0,052-0,063) şeklinde ve genel olarak iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Doğrulayıcı faktör analiz (DFA) sonucu

Şekil 1. Babasal İşlev Ölçeği doğrulayıcı faktör analizi standardize edilmiş faktör yükleri

Şekil 1’de verilmiştir. DFA sonucunda, faktör yük değerlerinin 0,39 ile 0,80 arasında değiştiği ve her bir maddeye ilişkin t değerlerinin ise 6,87 ile 22,11 arasında olduğu belirlenmiştir. Hesaplanan t değerlerine göre tüm faktör yüklerinde 0,01 düzeyinde anlamlılık görülmektedir. DFA sonucunda belirlenen faktör yapısının veri ile uyumlu olduğu, dolayısıyla Babasal İşlev Ölçeğinin faktör yapısının geçerli olduğu ifade edilebilir. Geçerlik güvenirlilik analizlerinin sonucunda alanda kullanılabileceği düşünülen ölçeğin; ilk faktöründe yer alan 9 madde (2-6-9-11-13-16-18-19-22) “ilgi boyutu”, ikinci faktöründe yer alan 5 madde (1-4-10-14-17) “dürtüsellik/baskı boyutu”, üçüncü faktöründe yer alan 4 madde (3-7-12-21) “desteksizlik boyutu”, dördüncü faktöründe yer alan 4 madde (5-8-15-20) “sınırsızlık boyutu” olarak adlandırılmıştır. Her bir faktöre ait ifadeler Tablo 1’de görülmektedir.

Korelasyon analizine göre, ilgi alt boyutu ile sınırsızlık arasındaki ilişki ($r=-0,01$, $p>0,05$) dışındaki tüm ilişkilerin istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir. İstatistiksel açıdan anlamlı düzeyde gözlenen ilişkilerden en yüksek ilişki ilgi alt boyutu ile dürtüsellik/baskı alt boyutu ($r=-0,58$, $p<0,05$) arasında gözlenirken, en düşük istatistiksel açıdan anlamlı ters yönlü ilişki ilgi alt boyutu ile desteksizlik alt boyutu arasında ($r=-0,12$, $p<0,05$) gözlenmiştir (Tablo 2).

Toplam-madde korelasyonları incelendiğinde madde korelasyonlarının ilk faktör için 0,64 ile 0,80, ikinci faktör için 0,66 ile 0,75, üçüncü faktör için 0,66 ile 0,71 ve dördüncü faktör için 0,59 ile 0,67 arasında değiştiği, korelasyonların 0,001 düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Ölçekten elde edilen toplam-madde korelasyonları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 1. Babasal İşlev Ölçeği açıklayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen faktör yükleri ve iç tutarlık katsayıları (n=596)

Maddeler	F1	F2	F3	F4
M39 Çocuğumla çok ilgiliyim.	0,79			
M22 Çocuğumla çok yakın bir ilişkim vardır.	0,77			
M44 Çocuğuma sık sarılırım ve onu öperim.	0,76			
M28 Çocuğuma ona olan sevgimi gösteririm, bunu hissettiğine eminim.	0,76			
M40 Koyduğum tüm kurallar konusunda açıklama veririm.	0,69			
M55 Ona daha nasıl iyi bir baba olabileceğime dair kafa yorurum.	0,64			
M14 Çocuğumla sık sık oyun oynarım.	0,64			
M54 Çocuğumla arkadaş gibiyiz.	0,63			
M13 Sabırlı biriyim, çocuğumun anlattıklarını sabırla dinlerim.	0,58			
M6 Çocuğuma olumsuz bir davranışı sonrasında, canını acıtmadan dahi olsa, vurduğum olmuştur (ele vurma, şiddetli sarsma veya itme vb).		0,78		
M7 Çocuğum kardeşine veya annesine vurduğunda, başkasına acı vermenin ne demek olduğunu anlaması için, benim de fiziksel olarak onun canını acıttığım olmuştur.		0,76		
M8 Çocuğum bir yere gelmemekte veya bir yerden çıkmamakta diretiyorsa, onu kucağıma alıp zorla götürdüğüm olmuştur		0,65		
M12 Sinirli biriyim, bazen dürtüsel, fevri çıkışlarım olur (durumun gerektirmediği aşırı bağırılmalar veya eylemsel hareketler)		0,55		
M49 Çocuğum bana vurursa ben de ona vururum.		0,54		
M35 Çocuğumla hayatın zorluklarını anlasın diye, bazı maddi zorluklarımızı paylaşırım.			0,72	
M37 Eleştirel olduğum doğrudur, onda gördüğüm olumsuzlukları eleştiri şeklinde ona iletirim.			0,66	
M60 Çocuğuma ona sunduğumuz imkanların karşılığını bize vermesi gerektiğini söylerim.			0,63	
M61 Çocuğum kendi ayakları üzerinde durmalı, o nedenle bazen yaşadığı zor durumlarla kendi baş etsin isterim, talep etse de yardım etmem.			0,62	
M36 Çocuğumu üzmemek için bazen ona sınır koymakta zorlanıyorum.				0,69
M59 Evimizin patronu çocuğumuzdur denebilir.				0,65
M41 Küçükken ne isterse aldım, ona hayır demeyi sevmiyorum.				0,63
M26 Oyun şeklinde olduğu zaman bana vurmasına izin veririm.				0,55
Cronbach α	0,87	0,73	0,61	0,52
İki Yarı Test Kor.	0,72	0,55	0,40	0,39
Özdeğer	5,69	2,42	1,64	1,23
Varyans %	25,9	11	7,4	5,6
Toplam varyans %	25,9	36,9	44,3	49,9

Tablo 2. Babasal işlev ölçeğinin alt faktörleri arasındaki ilişkilerin pearson korelasyon katsayısı ile gösterilmesi

Alt boyutlar	1	2	3
1. İlgı			
2. Dürtüsellik/baskı	-0,58*		
3. Desteksizlik	-0,12*	0,46*	
4. Sınırsızlık	-0,01	0,24*	0,16*

*p<0,05

Toplam-madde korelasyonları incelendiğinde madde korelasyonlarının ilk faktör için 0,64 ile 0,80 arasında; ikinci faktör için 0,66 ile 0,75 arasında; üçüncü faktör için 0,66 ile 0,71 arasında ve dördüncü faktör için 0,59 ile 0,67 arasında değiştiği, korelasyonların 0,001 düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir (Tablo 3).

Babasal İşlev Ölçeği alt boyutlarından alınan ortalama puanların üst ve alt %27,0'lik dilimlere göre farklılaşmasına dair t-testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir. Bağımsız örneklem t-testi analiz sonuçlarına göre, tüm faktörlerden elde edilen ortalama puanlar alt ve üst %27,0'lik gruplara göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

Babasal İşlev Ölçeği alt boyutlarından alınan ortalama puanlar ile psikolojik iyi oluş ölçeği ve yaşam memnuniyeti ölçeğinden alınan ortalama puanlar arasındaki ilişkilere Tablo 5'te yer verilmiştir.

Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin kesme puanları, ölçeğin alt boyutlarından elde edilen ortalama ve SS puanlarına göre hesaplanmıştır. Analiz sonuçlarına Tablo 6'da yer verilmiştir.

Babasal İşlev Ölçeği alt boyutlarından alınan minimum maksimum puanlar, ortalama ve SS değerleri ile, ortalama değerine bir SS'nin eklenmesi ile elde edilen üst kesme puanı Tablo 6'da verilmiştir. Bu kesme puanları ölçekten yüksek puan alan üst grubu belirlemektedir. Yani her faktörün kesme puanı kuramsal değerlendirme için üst sınırı oluşturmaktadır.

Tartışma

Babasal İşlev Ölçeği, babanın çocuğun bakımına katılım ve onunla ilgilenme düzeyini ölçmenin ötesinde, dürtüleri karşı koruyucu sınırlar oluşturma işlevini de değerlendiren bütünsel bir ölçek oluşturma ve alandaki bir eksikliği giderme amacıyla geliştirilmiştir. Babasal işlev; ilgi, şefkat, destek, sınır oluşturabilme şeklinde yapılandırıcı işlevler; ayrıca dürtüsel ve baskıcı davranan, çocuğu sözel ve eylemsel olarak örseleyen yapılandırıcı olmayan davranışlar olarak iki temel alanda düşünülmüştür. Buna göre yazılan ifadelerden ilgi, dürtüsellik/baskı, desteksizlik, sınırsızlık olmak üzere dört boyut ve 22 maddeden oluşan geçerli ve güvenilir bir ölçek oluşturulmuştur.

Baba, bebeğin içine doğacağı maddi ve çevresel koşulları, çocuk bakımının nasıl sürdürüleceği ve ailenin korunması yönünde destek mekanizması rolüne sahip olarak çocuğun yaşamını yapılandırmaktadır.¹² Yüz altmış çift ve onların 9 aylık bebekleri ile yapılan bir çalışmada, çocuklarla sadece babaların ilgilendiği bir zaman dilimi ayarlanmış ve 10 gün süre ile bir

grup çocuk babalarının bakım ve ilgisini almıştır. On gün sonra kontrol grubu ile yapılan karşılaştırmada baba ilgisini alan çocukların bilişsel gelişimlerinin kontrol grubuna oranla anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür.²⁷ Babanın çocuk büyütülmesine dahil olmasının gelişimleri üzerine etkisini araştıran 22 çalışmadan oluşan bir sistematik tarama çalışmasında ise anne ile ortak çocuk yetiştirilen çocuklarda dışsallaştırılmış davranış problemlerinin daha az, düzenli ve aktif olarak ilgilenilen çocuklarda pozitif davranışların daha fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca babaların aktif etkileşiminin anlamlı oranda erkek çocuklarda daha az davranışsal problem, kız çocuklarda ise daha az psikolojik problemi yordadığı kaydedilmiştir.²⁸ Başlangıçta 12 yaşında olan çocuklarla yapılan iki yıllık boylamsal çalışmada babasal şefkatin sosyal ve akademik başarıları yordadığı görüldükçe; babanın hoşgörülü ve destekleyici tutumunun çocukları zorlukların üstesinden gelmesinde anlamlı katkı sağladığı görülmüştür.²⁹

Çocuktan gelen ağlamak ya da kızmak gibi olumsuz bir hareketten sonra çocuğa küsüp onu yalnız bırakmayan ve net durabilen bir baba, çocukta terk edilme kaygısı yaratmayıp onun duyguları karşısında ezilmediğinde yapılandırıcı babasal işlevlerini yerine getirmektedir. Bununla birlikte babadan gelen koruyucu sınırlar çocuğun saldırgan dürtülerinin sınırsız bir şekilde ifade edilmesinin ve bu dürtülerin çocuk için kaygı uyandırıcı bir hale gelmesinin önüne geçmektedir.¹⁸ Üç yüz yirmi beş Çinli çocukla yapılan çalışmada, babalardan kaynaklanan çok sert ebeveynlik, çocuk saldırganlığı üzerinde daha güçlü bir etkiye sahip olduğu görüldü.³⁰ Cussen ve ark.'nın³¹ dikkat eksikliği ve hiperaktivite (DEHB) tanısı almış 202 çocuk ve aileleri ile yaptıkları araştırmada, DEHB tanılı çocukların ebeveynlerin ebeveynlik tarzlarının kontrol grubundaki ailelere göre daha tutarsız disiplin ve yetersiz gözetimi içerdiği görülmüştür. Türkiye'de yapılan 169 kişilik örnekleme ise DEHB semptomları gösteren çocukların ailelerinin anlamlı olarak daha eşitlikçi tutum gösterdikleri görülmüştür.³²

Bu nedenle çalışmadaki ölçek; ilgi ve destek boyutlarını dahil ederek çocuğa sınır getiren yapılandırıcı nitelikte babasal işlev ile baskıcı (ceza, tehdit vb) veya dürtüsel (fiziksel eylem vb) yaklaşımlı disiplin yöntemlerinin kullanıldığı ve destek sağlamayan, yapılandırıcı olmayan nitelikte babasal işlev olmak üzere işlevsellik göz önünde bulundurularak geliştirilmiştir.^{17,33} Yapılan analizler sonrası ortaya çıkan faktör yapılanması yukarıda bahsedildiği şekilde ilgi, destek, sınır koyma, baskı kurma temaları altında toplanmıştır.

Ölçeğin güvenilirliğini test etmek için, ilk olarak iç tutarlılık analizleri yapılmıştır. Alt faktörlerin iç tutarlılık katsayılarının

Tablo 3. Babasal İşlev Ölçeği toplam-madde korelasyonları

	İlgi toplam	Dürtüsellik/ baskı toplam	Desteksizlik toplam	Sınırsızlık toplam
M13 Sabırlı biriyim, çocuğumun anlattıklarını sabırla dinlerim.	0,657**			
M14 Çocuğumla sık sık oyun oynarım.	0,642**			
M22 Çocuğumla çok yakın bir ilişkim vardır.	0,769**			
M28 Çocuğuma ona olan sevgimi gösteririm, bunu hissettiğine eminim.	0,760**			
M39 Çocuğumla çok ilgiliyim.	0,796**			
M40 Koyduğum tüm kurallar konusunda açıklama veririm.	0,702**			
M44 Çocuğuma sık sarılırım ve onu öperim.	0,755**			
M54 Çocuğumla arkadaş gibiyiz.	0,673**			
M55 Ona daha nasıl iyi bir baba olabileceğime dair kafa yorarım.	0,663**			
M6 Çocuğuma olumsuz bir davranışı sonrasında, canını acıtmadan dahi olsa, vurduğum olmuştur (ele vurma, şiddetli sarsma veya itme vb).		0,751**		
M7 Çocuğum kardeşine veya annesine vurduğunda, başkasına acı vermenin ne demek olduğunu anlaması için, benim de fiziksel olarak onun canını acıttığım olmuştur.		0,714**		
M8 Çocuğum bir yere gelmemekte veya bir yerden çıkmamakta diretiyorsa, onu kucağıma alıp zorla götürdüğüm olmuştur		0,684**		
M12 Sinirli biriyim, bazen dürtüsel, fevri çıkışlarım olur (durumun gerektirmediği aşırı bağırmlar veya eylemsel hareketler)		0,698**		
M49 Çocuğum bana vurursa ben de ona vururum.		0,657**		
M35 Çocuğumla hayatın zorluklarını anlasın diye, bazı maddi zorluklarımızı paylaşıyorum.			0,680**	
M37 Eleştirel olduğum doğrudur, onda gördüğüm olumsuzlukları eleştiri şeklinde ona iletirim.			0,657**	
M60 Çocuğuma ona sunduğumuz imkanların karşılığını bize vermesi gerektiğini söylerim.			0,715**	
M61 Çocuğum kendi ayakları üzerinde durmalı, o nedenle bazen yaşadığı zor durumlarla kendi baş etsin isterim, talep etse de yardım etmem.			0,661**	
M26 Oyun şeklinde olduğu zaman bana vurmasına izin veririm.				0,646**
M41 Küçükken ne isterse aldım, ona hayır demeyi sevmiyorum.				0,659**
M36 Çocuğumu üzmemek için bazen ona sınır koymakta zorlanıyorum.				0,675**
M59 Evimizin patronu çocuğumuzdur denebilir.				0,592**

**p<0,01

en küçüğünün 0,52, en büyüğünün 0,87 olduğu gözlenmiştir; bu rakamlar $0,40 \leq \alpha < 0,60$ arasında ise "güvenilir" $0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise "oldukça güvenilir" $0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise "yüksek derecede güvenilir" anlamına geldiği için,³⁴ ölçeğin oldukça güvenilir olduğu söylenebilir. Ölçeğin madde analizleri için, madde yükleri incelendiğinde AFAda en küçük 0,54 ve en büyük 0,79 değerinin olduğu görülmektedir. Büyüköztürk'e²⁵ göre faktör yükü,

maddenin bağlı bulunduğu faktörü ne derece açıklayabildiğini gösterir ve 0,60 ve üstü değerler yüksek olarak değerlendirilir. Buna göre, geliştirilen ölçekteki maddeler buldukları faktörleri yüksek düzeyde açıklayabilmektedir. Ardından toplam madde korelasyonu incelenmiştir. Bu her ölçekteki her bir maddenin kendi alt faktöründeki maddelerin toplamları ile arasındaki korelasyona verilen isimdir, bu değer 0,30'un üzerinde

Tablo 4. Ölçek alt faktörlerinden alınan ortalama puanların alt ve üst %27'lik gruplara göre farklılaşmasının bağımsız örneklem t-testi ile incelenmesi

	Gruplar	N	\bar{X}	SS	t	Sd	p
İlgi	Alt %27	152	3,36	0,85	-14,37	302	0,000
	Üst %27	152	4,47	0,42			
Dürtüsellik/baskı	Alt %27	152	1,54	0,57	-3,07	302	0,002
	Üst %27	152	1,74	0,58			
Desteksizlik	Alt %27	152	2,20	0,76	-11,60	302	0,000
	Üst %27	152	3,20	0,75			
Sınırsızlık	Alt %27	152	1,87	0,59	-11,74	302	0,000
	Üst %27	152	2,79	0,77			

SS: Standart sapma

Tablo 5. Babasal İşlev Ölçeği ile psikolojik iyi oluş ölçeği ve yaşam memnuniyeti ölçeği arasındaki ilişkilerin Pearson korelasyon katsayısı ile incelenmesi

	Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	Yaşam Memnuniyeti Ölçeği
İlgi	0,38**	0,25**
Dürtüsellik/baskı	-0,32**	-0,25**
Desteksizlik	-0,11**	-0,16**
Sınırsızlık	-0,06	-0,15**

**p<0,01

Tablo 6. Babasal İşlev Ölçeği kesme puanları

	Min	Maks	Ort.	SS	Ort. + 1 SS
İlgi	1	5	4.0	0.78	4.81
Dürtüsellik/baskı	1	5	1.6	0.59	2.18
Desteksizlik	1	5	2.6	0.87	3.47
Sınırsızlık	1	5	2.2	0.76	2.98

Min: Minimum, Maks: Maksimum, Ort.: Ortalama, SS: Standart sapma,

ise maddelerin diğer maddelerle uyum halinde olduğunu gösterir.²⁵ Ölçeğin toplam-madde korelasyonları incelendiğinde, korelasyon değerleri her maddenin bağlı bulunduğu faktörle ilişkisinin oldukça iyi olduğunu göstermektedir.

Ölçüm aracı geliştirirken güvenilirliğin göstergelerinden birisi de ölçülmesi istenen özelliğe sahip olan grup ile bu özelliğe sahip olmayan grup arasında anlamlı bir fark bulabilmesidir.³⁵ Ölçüm aracının bu özelliğe sahip olup olmadığını anlayabilmek adına her alt boyut için %27,0'lik alt grup ve %27,0'lik üst gruplar oluşturulmuştur. Alt ve üst grubun puan ortalamaları bağımsız grup t-test aracılığıyla karşılaştırılmıştır. Testin sonucunda alt boyutlarda ve ölçeğin bütününde üst lehine olacak şekilde istatistiksel olarak anlamlı bir ayrışma gözlemlendiğinden ölçeğin ayırt ediciliğinin olduğuna kanaat getirilmiştir. Çalışma boyunca yürütülen analizlerden elde edilen sonuç, geliştirilen ölçeğin yüksek geçerlik ve güvenilirlik değerlerine sahip olduğu (p<0,01) ve klinik çalışmalarda uygulanabileceğidir.

Ölçeğe kapsam ve yapı geçerliğinin ardından yapılan bir ölçüt geçerlik analizinde, geliştirilen ölçeğin psikolojik iyi oluş ve

yaşam memnuniyeti değişkenleri ile ilişkileri incelenmiş, ölçeğin alt faktörleriyle söz konusu değişkenlerin anlamlı ilişkiler gösterdiği tespit edilmiştir. Ölçüt geçerliliğinde amaç, geliştirilmekte olan ölçeğin, geçerli farklı bir ölçek ile karşılaştırılması ve aralarında anlamlı ilişkinin bulunmasıdır.³⁶ Buna göre ilgi boyutu ile; psikolojik iyi oluş (r=0,38; p<0,01) ve yaşam memnuniyeti (r=0,25; p<0,01) arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Dürtüsellik/baskı boyutu ile; psikolojik iyi oluş (r=-0,32; p<0,01) ve yaşam memnuniyeti (r=-0,25; p<0,01) arasında ters yönlü anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Desteksizlik boyutu ile; psikolojik iyi oluş (r=-0,11; p<0,01) ve yaşam memnuniyeti (r=-0,16; p<0,01) arasında ters yönlü anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Sınırsızlık boyutu ile; yaşam memnuniyeti (r=-0,15; p<0,01) arasında ters yönlü anlamlı ilişki bulunmaktadır. Ölçekte olumsuz ifadeler ile yer alan dürtüsellik/baskı, desteksizlik ve sınırsızlık boyutlarının geçerli bir ölçek olan psikolojik iyi oluş ve yaşam memnuniyeti ölçekleri ile istatistiksel olarak anlamlı ve ters yönlü ilişkisinin olması ölçüt geçerliğinin sağlandığını göstermektedir. Benzer

şekilde ilgi boyutu olumlu ifadeler ile yer aldığı pozitif yönlü ve istatistiksel anlamlı ilişkiler ölçüt geçerliğinin sağlandığını göstermektedir.

Çalışmanın Kısıtlılıkları

Babalığın ilgi ve yapılandırıcı işlev dışında başka işlevleri de olmasına rağmen açılımlı faktör analizinde bu dört alt işlev öne çıkmıştır ve işlevsellik ölçümü bunlarla sınırlı kalmıştır. Babalarla birebir görüşme yapılmamış olması, babalarda ruhsal bozukluğun olup olmadığının bilinmemesi çalışmanın sınırlılıklarıdır.

Çocuk yetiştirme tutum ölçeği, babalık rolü algı ölçeği gibi ölçekler ile artımlı (incremental) geçerlik analizleri yapılamamış olması çalışmanın sınırlılıkları arasındadır.

Sonuç

Sonuç olarak geliştirilen ölçeğin istatistiksel anlamda geçerli ve güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Teorik açıdan ise geliştirilen ölçüm aracı, yapılandırıcı niteliği açısından babasal işlevleri ortaya koyabilmektedir. Bu bağlamda önemli bir ihtiyacı karşılayacağı düşünülmektedir. Babasal İşlev Ölçeği kendi kültürümüze göre hazırlanmış özgün bir ölçüm aracıdır.

Ölçeğin kısa olması uygulama kolaylığı sağlayabilecektir. İleri analizlerde babalığın başka işlevsel boyutlarını da kapsayan bir çalışma ile kapsamın genişletilmesi önerilmektedir.

Etik

Etik Kurul Onayı: İstanbul Rumeli Üniversitesi'nin 53938333-050.06-E.834 sayılı etik kurul izni ile araştırmaya başlanmıştır (tarih: 27.05.2020).

Hasta Onayı: Hasta onamı alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Editörler kurulu tarafından değerlendirilmiştir.

Yazarlık Katkıları

Konsept: E.E., Dizayn: E.E., N.Z., Veri Toplama veya İşleme: E.E., Analiz veya Yorumlama: E.E., N.Z., Literatür Arama: E.E., N.Z., Yazan: E.E., N.Z.

Çıkar Çatışması: Yazarlar tarafından çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar tarafından finansal destek almadıkları bildirilmiştir.

Kaynaklar

- Kocayörük, E. Father Involvement and Family Functioning in Adolescent Development. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 2010;4:37-45.
- Sümer N, Gündoğdu E, Helvacı E. Anne-Baba Tutum ve Davranışlarının Psikolojik Etkileri: Türkiye'de Yapılan Çalışmalara Toplu Bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*. 2010;13:42-59.
- Güngörmüş Özkardeş O. Baba Olmak. Remzi Kitabevi, İstanbul. 2010.
- Özkardeş OG, Arkonaç S. İki farklı eğitim düzeyinde baba olma algısı. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1998;10:253-263.
- Lamborn SD, Mounts NS, Steinberg L, Dornbusch SM. Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families. *Child Dev*. 1991;62:1049-1065.
- Yılmaz, A. Anne-baba tutum ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Turk J Child Adolesc Ment Health*. 2000;7:160-172.
- Le Compte G, Le Compte A, Özer S. Üç sosyoekonomik düzeyde Ankaralı annelerin çocuk yetiştirme tutumları: Bir ölçek uyarlaması. *Psikoloji dergisi*. 1978;1:5-9.
- Kuzgun Y. Ana-baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi. Master's thesis. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. 1972.
- Kuzucu Y. Babalarıyla çatışma düzeyi yüksek ve düşük olan ergenlerin ve babalarının babalık rolüne ilişkin algılarının karşılaştırılması. Master's thesis. Ankara University, Institute of Social Science, Ankara. 1999.
- Uzun H. Babalık ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2020;20:551-568.
- Sımsıkı H, Şendil G. Baba katılım ölçeğinin (BAKÖ) geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 2014;13:104-123.
- Lamb ME, Tamis-Lemonda CS. The role of father: An introduction. In: ME Lamb ed., *The role of the father in child development*. New Jersey: John Wiley & Sons. 2004:1-31.
- Parman T. Bir ergenlik sorunsalı olarak otoriteden otoriterliğe. In: *Hangi otorite*. Funda Akkapulu Aydın, ed., İstanbul: Bağlam Yayıncılık. 2019.
- Allen SM, Daly KJ. The effects of father involvement: An updated research summary of the evidence. *Centre for Families, Work & Well-Being, University of Guelph*. 2007.
- Tezel Şahin, F. Çocuğun gelişimi ve eğitiminde babanın rolü. In: *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*. Sevinç M. ed. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları. 2003.
- Boyce WT, Essex MJ, Alkon A, Goldsmith HH, Kraemer HC, Kupfer DJ. Early father involvement moderates biobehavioral susceptibility to mental health problems in middle childhood. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 2006;45:1510-1520.
- Penot B. Babalık işlevi ve erkeklik. *Psikanaliz Buluşmaları*. 2001;11:59-69.
- Gülenay NS. Davranım bozukluğu belirtileri gösteren çocuklarda annenin kapsayıcı işlevi ve babasal işlevlerin değerlendirilmesi. Master's thesis, Maltepe University Institute of Social Sciences. 2019.
- Diener E, Wirtz D, Biswas-Diener R, Tov W, Kim-Prieto C, Choi DW, Oishi S. New measures of well-being. In: *Assessing well-being*. Springer, Dordrecht. 2009:247-266.
- Telef BB. The Adaptation of Psychological Well-Being into Turkish: A Validity and Reliability Study. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2013;28:374-384.
- Lavallee LF, Hatch PM, Michalos AC, Mckinley T. Development of the contentment with life assessment scale (CLAS): Using daily life experiences to verify levels of self-reported life satisfaction. *Soc Indic Res*. 2007;83:201-244.
- Akın A, Yalnız A. Yaşam Memnuniyeti Ölçeği (YMÖ) Türkçe Formu: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Electronic Journal of Social Sciences*, 2015:14(54).
- Barber BK, Stolz HE, Olsen JA. Parental support, psychological control, and behavioral control: assessing relevance across time, culture, and method. *Monogr Soc Res Child Dev*. 2005;70:1-137.

24. Baumrind D, Larzelere RE, Owens EB. Effects of Preschool Parents' Power Assertive Patterns and Practices on Adolescent Development. *Parent Sci Pract.* 2010;10:157-201.
25. Büyüköztürk, Ş. Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. Ankara: Pegem Yayıncılık. 2005.
26. Tabachnick BG, Fidell LS. *Using multivariate statistics* 6th ed). USA: Pearson Education Limited. 2013.
27. Ninio A, Rinott N. Fathers' involvement in the care of their infants and their attributions of cognitive competence to infants. *Child Dev.* 1988;59:652-663.
28. Sarkadi A, Kristiansson R, Oberklaid F, Bremberg S. Fathers' involvement and children's developmental outcomes: a systematic review of longitudinal studies. *Acta Paediatr.* 2008;97:153-158.
29. Chen X, Liu M, Li D. Parental warmth, control, and indulgence and their relations to adjustment in Chinese children: a longitudinal study. *J Fam Psychol.* 2000;14:401-419.
30. Chang L, Schwartz D, Dodge KA, McBride-Chang C. Harsh parenting in relation to child emotion regulation and aggression. *J Fam Psychol.* 2003;17:598-606.
31. Cussen A, Sciberras E, Ukoumunne OC, Efron D. Relationship between symptoms of attention-deficit/hyperactivity disorder and family functioning: a community-based study. *European journal of pediatrics.* 2012;171:271-280.
32. Erol E, Buran Köse Ö, Koçöz D, Ertürk C. Aile Tarzı ve Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Çocuk Sorunları ile İlişkisi. *Eurasian Education & Literature Journal.* 2018;8:19-36.
33. Köşkdere AA. Kaygı yaratan ve gideren baba. *Psikanaliz Yazıları.* 2018;37:13-27.
34. Kayış, A. (2005). In: Güvenirlik Analizi. Kalaycı Ş, ed. *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri.* Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
35. Can A. *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi.* Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık. 2016.
36. Köse İA. Ölçmede geçerlik. In: N. Çıkrıkçı-Demirtaşlı, eds. *Eğitimde ölçme ve değerlendirme.* Ankara: Edge Akademi. 2014:29-64.